

ПОДИХ ІСТОРИЧНОГО ЧАСУ

Уже 80 років від моменту заснування Одеський національний морський університет (ОНМУ) залишається єдиним у своєму покликанні, призначенні, організаційній структурі, багатотрудній і славетній історії, витвореній упродовж десятиріч її викладачами й випускниками. Цей вищий навчальний заклад і сьогодні не менш відомий у самій Україні та за її межами. Однак, попри незначний порівняно з відомими національними вишами вік, ОІВТ—ОНМУ посідає місце саме в шерезі не лише перших фундаторів інженерно-морської освіти, а й морегосподарської галузі в цілому.

Зазираючи за багаторічний відрізок минулого спробуємо вивести короткий нарис основних історичних етапів, які пройшов колектив кількох поколінь учених і співробітників ОІВТ—ОНМУ — людей, які прославили цей заклад, ототожнюючи себе з ним.

ІСТОРІЯ ЗАСНУВАННЯ

Потреби народного господарства СРСР і Радянської України, викликані бурхливим розвитком мережі водного (річкового й морського) транспорту, внутрішніх і зовнішніх вантажоперевезень призвели до необхідності утворення Одеського інституту водного транспорту (далі — ОІВТ, ОІВТ, ОІМФ, ОНМУ). Рішення про його заснування в Україні спершу було прийнято 9 січня 1930 р. конференцією Народного комісаріату шляхів сполучень (далі — НКШС) УСРР, а згодом уже конкретніше цим питанням опікувалася спеціальна нарада, що відбулася 13 квітня 1930 р. Серед учасників наради, які стали фундаторами «Водного» (так інститут назвали в народі, й до сьогодні ця традиція зберігається) були: голова Центрального управління кадрами НКШС, керівництво партійного комітету та

Інститут шляхетних дівчат, 1890 р.

Оголошення про набір, 1936 р.

профспілки водників, директор Одеського політехнічного інституту, завідувачі відділень суднобудівного факультету ОПІ, майбутні керівники факультетів створюваного закладу — В. С. Дишкант і Б. Л. Николаї, а також професори В. А. Лаптев, В. Е. Найдюнов та інші.

У процесі підготовчої роботи було заплановано створення на базі суднобудівного факультету Одеського політехнічного ін-

ституту Одеського інституту інженерів водного транспорту, який мав спочатку три факультети: судномеханічний, гідротехнічний та експлуатаційний. Оголошення у пресі про набір студентів до утвореного закладу було подано 20 квітня, а навчальний процес планувалося розпочати 15 травня того ж року. Після вирішення питань розподілу навчальних корпусів і лабораторій було видано постанову РНК УСРР від 12 червня 1930 р. за підписом голови республіканського уряду В. Чубаря про утворення ОІВТу. Новоутворений навчальний заклад залишився у стінах колишньої дореволюційної триповерхової споруди — Інституту шляхетних дівчат, зведеної у 1859 р. за проектом архітектора А. Шашина. Зі складу одеської політехніки до ОІВТу були переведені студенти старших курсів відповідних спеціальностей, а наприкінці 1930 р. утворені ще економічний та кораблебудівний факультети. Інститут підпорядковувався НКШС республіки. На час відкриття установи на її п'яти факультетах навчалася понад 1600 студентів.

Першим директором інституту з листопада 1930 року було призначено Василя Степановича Дишканта, який уже мав за плечима неабиякий життєвий і професійний досвід. Ще навчаючись у 1904—1908 рр. в Одеському міському реальному училищі, він працював кочегаром, а згодом і машиністом на суднах Східноазійського судно-

плавного товариства. З 1908 р. 20-річним юнаком В. Дишкант відбував службу на військових кораблях Чорноморського флоту Російської імперії. За деякими свідченнями, він служив матросом на імператорській яхті «Штандарт», за що й дістав у нагороду срібний годинник від самої імператриці Марії Федорівни. Всю імпералістичну війну Василь Дишкант служив на Балтиці. Після війни працював слюсарем у Російсько-Балтійському товаристві м. Ревель (з 1917 р. — м. Таллінн, Естонія), а з переїздом до Одеси служив у судноремонтних майстернях ім. Чижикова в Одеському порту. Упродовж десятка років обіймав посади від розпорядника до завідувача майстерень, працював начальником школи плавкладу, а з лютого 1930 р. — деканом в ОПІ, у червні того ж року був призначений на посаду директора Водного інституту, на якій пробув лише півроку.

Як і інші інститути Одеси, ОПВТ не залишався осторонь процесів українізації. Однак через відмову студентів-вихідців із Москви та Ростова-на-Дону навчатися українською В. С. Дишканта було «ошельмовано» у пресі й на засіданнях усіляких комітетів, зборів, що тривали півтора місяці поспіль. Зрештою, у листопаді 1930 р. партійні органи, не розібравшись у ситуації, ухвалили рішення про звільнення В. Дишканта з посади директора ОПВТу із висновком: «...за опортуністичну протидію впровадженню українізації». Щоправда, у 1934 р. під час партійної чистки ідеологічне забарвлення було замінено записом: «...за неспроможність впровадити українізацію».

Із березня 1932 р. до вересня 1936 р. інститут очолював 28-річний Михайло Дмитрович Демидов, який організував роботу з повною віддачею та ентузіазмом. Попри складні умови в колективі, особливо в 1932–1933 роках, коли потрібно було, за словами сучасника, «майже заново створювати інститут» після його розвалу за директора-попередника, М. Демидов працював до пізнього вечора, часто беручи участь у різноманітних проектах союзного та республіканського значення. Не маючи надійних і довірених помічників (слід

В. С. Дишкант,
директор ОПВТу
(1930–1931)

А. І. Мосорін,
директор ОПВТу
(1931–1932)

М. Д. Демидов,
директор ОПВТу
(1932–1936)

пам'ятати про історичний час «полювання на відьом» та суцільну підозрливість у суспільстві), він зумів непогано організувати академічну та господарську роботу. Уже 1934 р. інститут неможливо було впізнати — то була кузня, де готували й вигартовували кадри для морського флоту. Цікавий такий історичний факт: наказом Народного комісаріату водного транспорту від 1934 р. за зразкову організацію роботи ОПВТу й особисті високі результати директор Демидов був нагороджений легковим автомобілем «Ford».

У цей час була організована колосальна науково-дослідницька робота, яка зосереджувалася навколо Науково-дослідного інституту аспірантури (НДІА). В 1934 р. було введено в експлуатацію дослідницький басейн, протягом двох років створено лабораторії: зварювання, хімічну, рентгеноскопічну, електротехнічну, гідравлічну, теплотехнічну та інші. Загалом колектив інституту від-

крив два десятки дослідницьких і навчальних лабораторій, які очолювали видатні вчені. Серед них: професор Г. К. Сулов — провідний фахівець у галузі механіки; 22-річний професор Ф. Р. Гантмахер — теоретик реактивних снарядів, лауреат Державної премії; професор Г. Бекк — учень і послідовник всесвітньовідомого вченого Нільса Бора; професор Г. Є. Павленко — видатний фахівець у галузі

Студентський квиток, 1931–1935 рр.

Церква і Актова зала Інституту шляхетних дівчат, 1904 р.

Політех — ОПВТ

*В. С. Мартиновський,
директор ОІПВТУ
(1936–1937)*

*В. Д. Земсков,
директор ОІПВТУ
(1938–1942)*

*А. В. Будницький,
директор ОІПВТУ
(1942–1950)*

теорії й архітектури корабля, згодом — академік НАН України; член-кореспондент АН УРСР М. Г. Чеботарьов і академік НАН України М. Г. Крейн та інші. Загалом у передвоєнні роки інститут виконав близько тисячі наукових проектів і розробок.

Трагічними видалися роки «великого терору», який не обійшов стороною колектив ОІПВТУ. Першого директора інституту В. С. Дишканта (згодом начальника Одеського регістру, начальника механічно-суднової служби Чорноморського морського пароплавства) засудили у листопаді 1937 р. до 15 років таборів із позбавленням громадянських прав на 5 років. «За повну втрату класової пильності» того ж року за ст. 54-10 і 54-11 КК УРСР було засуджено до 20 років виправно-трудових таборів (ВТТ) директора М. Д. Демидова. Разом із ним (очевидно, щоб сфабрикувати організацію) були ув'язнені й ті, хто працював або навчався в роки директорства Демидова. Загалом до репресивних лещат потрапило до 30 осіб, а саме: заступник начальника ЧМП І. А. Вайнер, секретар партійного комітету водного інституту С. З. Богомолів, професор М. Г. Де-Метц, доцент Г. В. Неізнавний, викладачі П. Т. Морозов, А. С. Ісакович, аспіранти Ф. І. Труш, С. Ю. Дацьковський, О. Калужний, А. Тененгольц, В. Збрижар, М. Я. Берлага, М. І. Мішин та інші. Останній у цьому

списку — герой громадянської війни, командир 21 панцирного загону самокатників, проливав кров за «червоних» у 1919 р., за що й був нагороджений орденом Червоного прапора за № 1240.

ВІЙНА

Початок війни був сприйнятий викладачами і студентами інституту з величезним проявом самопожертви, бажанням швидше вирушити на фронт. Часом виступи на мітингах та зборах були позбавлені усвідомлення реалій і трагедійності воєнного часу. Коли нависла загроза оточення Одеси, при інституті було утворено роти винищувального батальйону, якою командував викладач В. Ф. Кравчук. А в тяжкі дні оборони, коли втрати кадрових дивізій захисників Одеси сягнули 30% особового складу, 700 співробітників і студентів інституту записалися в дивізію народного ополчення. Серед них були Я. Белаковський, С. Каменський, Є. Карпенко, В. Загорученко та інші. В оточеній Одесі, аби врятувати життя поранених червоноармійців і червонофлотців, 234 студенти ОІПВТУ стали донорами. З-поміж десятків дівчат, які пройшли курси сандружинниць та медичних сестер і пішли на передову, були З. Аносова, С. Ревенко, Т. Бурзак, М. Спісовська, К. Вичлинська. Студенти брали участь у ритті окопів і траншей на підступах до Одеси (біля станції Вигода), у створенні барикад на випадок вуличних боїв, із потроєною енергією працювали в порту, евакуюючи населення, обладнання та культурні цінності. Улітку 1941 р. 45 студентів за прискореним планом (іноді до 3-ої години ночі!) захистили дипломні проекти і на ранок уже дипломованими інженерами були направлені військкоматами на фронт.

За розпорядженням Наркомату морського транспорту інститут було заплановано евакуювати до Ростова-на-Дону, а згодом до Махачкалі. На початку серпня 1941 р. розпочалася важка і довга дорога на Схід, яка тривала більше двох місяців. Після нелегких випробувань, організаційних, побутових, кліматичних та моральних, кінцевим

Студентський квиток, 1938 р.

ОІПВТ. Робітфак

На будівництві протитанкового рову, 1941 р.

пунктом призначення виявився Самарканд. На опаленій сонцем узбецькій землі ОПВТ, очолюваний директором В. Д. Земсковим, виконував головне своє завдання — готував інженерно-експлуатаційні кадри, яких так потребував фронт. Набули змін навчальні плани, практикуми, науково-дослідні теми. Перший військовий випуск було здійснено навесні 1942 р. — 150 осіб, із яких 40 були направлені в Академію моторизації та механізації Червоної армії, решта поповнила кадри морського флоту. Паралельно з навчанням студенти інституту працювали на промислових підприємствах (здійснювали монтаж обладнання на шовкопрядильній та шовкоткацькій фабриках). Влітку 1942 р. 50 студентів разом із проф. Я. Л. Левінсоном, доц. Я. З. Казавчинським, доц. А. І. Красотовим працювали на збиранні врожаю на колгоспних полях Самаркандської області та будували цукровий завод. Зароблені кошти молоді патріоти вносили у військові фонди на будівництво танкових колон, авіаескадрилій тощо. До фондів робили внески навіть ті студенти, які не отримували стипендії.

Славно виборювали перемогу випускники інституту на ратному полі. Серед прикладів звитяжної боротьби з ворогом виділяються героїчні вчинки О. О. Кривошпкіна — працівника Ленінградського порту, Г. М. Паламарчука — командира загону торпедних катерів Північного флоту, К. Ф. Ольшанського — командира десанту морської піхоти, В. Пригова — командира самохідної артилерійської установки, М. Гефта — розвідника і члена підпільно-диверсійної групи на Одеському судноремонтному заводі. Усі вони нагороджені Зіркою Героя.

Визволення Одеси військами 3-го Українського фронту зробило можливим повернення до рідного міста евакуйованих викладачів та студентів ОПВТу (з 1944 р. його перейменовано на Одеський інститут інженерів морського флоту (ОІМФ)). На плечі студентів-водників ліг важкий тягар відбудови Одеського порту, причалів, судноремонтних заводів. У цій справі брали участь майже 10 тис. молодих людей, серед них — і студенти «Водного», які відпрацьовували по 20, 30, 40 годин. Студентські бригади й академічні групи вирушали на село для збирання врожаю і скиртування сіна, відвантажування зерна у тил та на фронт. Шефство над шпиталем № 3923, забезпечення його меблями, білизною, книжками та іншими речами було виявом турботи студентів інституту про поранених фронтовиків. У загальній сумі 11,3 млн руб., зібраних наприкінці 1944 р. молоддю Одещини для будівництва торпедних катерів «Одеський комсомолец», були кошти, внесені студентами і викладачами ОІМФу.

Інститут поступово входив у повоєнне життя. Восени 1944 р. розпочалися заняття, і до лекторських кафедр повернулися професори та доценти В. Лаптев, П. Миняєв, Б. Ніколаї, Г. Павленко,

І. П. Григоров,
директор ОПВТу
(1950–1953)

І. М. Коробов,
ректор ОПВТу
(1953–1960)

О. О. Костюков,
ректор ОІМФу
(1960–1971)

Т. Ковальов, В. Твердий, А. Старосельський та інші, продовжили навчання 615 студентів з I–III курсів. Професорсько-викладацький корпус складав 104 особи, з них 6 професорів і 33 кандидати наук. Гіркий біль утрат, який залишила війна, поступово лікувався часом і копіткою працею.

РОКИ ВІДБУДОВИ

Повоєнні роки знаменувалися відбудовою і розвитком транспортної мережі країни, початком будівництва суднобудівних та судноремонтних заводів, портів, які мали колосальну потребу в кадрах, що й визначило місце і роль ОІМФу у підготовці якісних фахівців морської та берегової інженерної кваліфікації.

Наказом Народного комісара водного транспорту від 6 жовтня 1944 р. заступника директора інституту в евакуації О. В. Будницького було призначено директором інституту, і на цій посаді він пропрацював до кінця серпня 1950 р. Перший директор із науковим ступенем кандидата технічних наук, він брав участь у багатьох оригінальних проектах. Зокрема у створенні 1-го радянського лайнера, спроектованого на замовлення Наркомводу, за який автори отримали другу Державну премію. Ним був розроблений глісер для морської бази й землеробства для Куяльницького лиману, спроектовані скелетробарки на р. Єнісей у Сибіру. Влітку 1945 р. колектив інституту святкував 25-річний ювілей Одеського інституту інженерів морського флоту (відштовхуючись від заснування в політехнічному інституті корабельно-будівного факультету), спеціально до цієї дати провівши наукову сесію з 25 липня до 4 серпня. Із такої нагоди на адресу керівництва інституту і професорсько-викладацького складу надходили вітальні телеграми від Народного комісара морського флоту П. Ширшова, керівництва Чорноморського нафтоналивного державного морського пароплавства «Совтанкер», партійних органів. На той час інститут підготував понад 3 тис. фахівців, із них 500 інженерів у період Великої Вітчизняної війни.

Картка на харчування, 1944 р.

*М. Г. Коваленко,
ректор ОІМФУ
(1971–1979)*

*В. О. Загоруйко,
ректор ОІМФУ
(1979–1989)*

*Ю. Л. Воробійов,
ректор ОІМФУ
(1989–2003)*

Повоєнного 1945-го року в інституті, окрім трьох уже наявних, були відкриті й нові факультети: механізації портів, гідротехнічний та економічний. Зростала й кількість кафедр — їх було 27. У порівнянні з першим повоєнним роком збільшився студентський контингент. Якщо у 1945 р. навчалось 782 студенти, то через п'ять років — удвічі більше. З 1950 р. колектив інституту розпочав підготовку інженерно-морських та економіко-управлінських кадрів для країн Європи, Азії, Африки й Латинської Америки. За перше повоєнне десятиліття зросла кількість і якість професорсько-викладацького складу інституту. Станом на 1955 р. в ОІМФі викладали 11 докторів наук, більше 30 кандидатів технічних наук, 28 старших викладачів та 72 асистенти. Наукова робота колективу ОІМФУ була спрямована на реалізацію народногосподарських проектів для Головного порту, Головного морбуду, Чорноморського морського пароплавства, судноремонтних заводів № 1 і № 2, заводу Січневого повстання, управління Одеського порту.

1960–1980-ті: ДИНАМІЧНИЙ ПОСТУП

У 1960 р. період науково-дослідницького підйому інституту розпочав новий ректор — професор, доктор технічних наук, заслужений діяч науки УРСР О. О. Костюков. Його наукова діяльність була спрямована на вирішення практичних завдань виробництва. За багаторічну наукову працю «Теорія корабельних хвиль та хвильового опору» він був удостоєний премії імені академіка А. М. Крилова.

Серед видатних учених інституту значних успіхів досягли: член-кореспондент АН УРСР, професор В. П. Цесевич, відомий математик і астроном; заслужений діяч науки УРСР професор Ю. Я. Фомін — фахівець у галузі двигунів внутрішнього згорання; академік НАН України, професор В. І. Махненко, визначний вчений у галузі кінетики й автоматизації металургійних процесів, теорії зварювання, математичного моделювання.

Із другої половини 60-х років пріоритетного розвитку набуває впровадження обчислювальної техніки, створюються дослідні лабораторії, змінюються навчальні програми. Студенти проходять навчально-ознайомчі практики на підприємствах і портах СРСР, а також у закордонних рейсах на пасажирських і торговельних судах.

Із призначенням у 1971 р. ректором професора М. І. Коваленка поновлюється матеріально-технічна база ОІМФУ, вводиться в експлуатацію новий 9-поверховий навчальний корпус. У 70–80-х роках інститут увійшов у нову фазу свого розвитку — налагодження міжнародних зв'язків із Болгарією, Кубою, Фінляндією, Югославією та іншими країнами. У 1978 р. ОІМФ був нагороджений орденом «Дружба» Республіки В'єтнам.

Наприкінці 70-х років в інституті вже працювало 15 докторів і 105 кандидатів наук, що складало більше 40% від загальної кількості науково-педагогічних кадрів. Активізацією позначилася фундаментально організована викладачами ОІМФУ студентська наукова робота. За період 1970–1979 рр. 80 студентських робіт були відзначені медалями, грамотами і преміями.

У липні 1979 р. інститут очолив колишній його випускник — доктор технічних наук, професор В. О. Загоруйко. У цей час науково-дослідна робота вчених інституту мала високий економічний ефект — реалізація 50 наукових розробок склала 2 млн руб. прибутку. При інституті працювали різноманітні науково-теоретичні семінари — з будівельної механіки (проф. Я. Л. Нудельман), термодинаміки (проф. Я. З. Казавчинський, проф. В. А. Загорученко), теорії машин і механізмів (проф. В. І. Небеснов), дискретної математики (проф. А. А. Зиков).

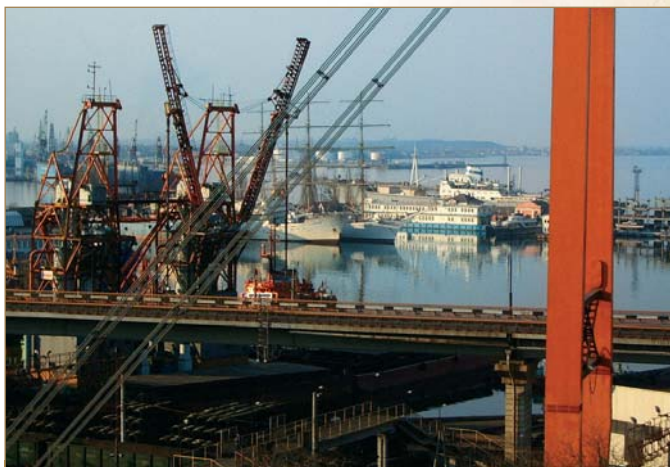
За великі успіхи у підготовці висококваліфікованих кадрів для морського транспорту країни 1984 р. колектив ОІМФУ був нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора і Почесною грамотою Президії Верховної Ради УРСР.

У складних умовах кінця 80-х — початку 90-х років минулого століття інститут вижив. Попри фінансово-економічні й кадрові труднощі, очолюваний доктором технічних наук, професором Юрієм Леонідовичем Воробійовим, інститут одним із перших вищих навчальних закладів на пострадянському просторі впровадив нову багатоступеневу освітню систему європейського зразка з рейтинговою методикою контролю знань студентів. У 1994 р. ОІМФ був акредитований МОН України як вуз IV рівня. Упродовж 1994–2000 рр. було розпочато підготовку кадрів за новими напрямками, спеціальностями та спеціалізаціями: «Експлуатація судових енергетичних установок», «Інформаційні управляючі системи та технології», «Правознавство», «Організація і управління наглядом за кораблями та океанотехнікою», «Організація митного контролю на транспорті».

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 29 серпня 1994 р. інститут перейменовано на Одеський державний морський університет, а Указом Президента України від 26 лютого 2002 р. йому було надано статус національного. Цим було відзначено багаторічний і вагомий внесок колективу університету в розвиток морегосподарської галузі України, країн СНД та інших держав. Університет підготував понад 40 тис. фахівців для України та 64 країн Європи, Азії, Африки й Латинської Америки.

Старий корпус у 1990-х роках

Практична гавань

У перше десятиріччя третього тисячоліття Одеський національний морський університет (ОНМУ) увійшов із колосальним науково-викладацьким потенціалом: на 33 кафедрах зараз працює 480 викладачів, із них 35 докторів, 52 професори, 162 кандидати наук і 128 доцентів. Від 2003 р. ректором ОНМУ стала доктор економічних наук, професор Ірина Володимирівна Морозова. Сертифікований відповідно до Міжнародного стандарту ISO 9001:2008 у своєму роді університет активно рухається вперед, шукає нові методи і реалізує прогресивні методики підготовки сучасних фахівців для потреб України як морської держави та закордонних держав. Університет щороку ініціює і проводить міжнародні наукові конференції, як у галузях морського транспорту, так і в гуманітарній сфері.

Випускниками університету були видатні люди — Міністр морського флоту СРСР, Герой Соціалістичної Праці Т. Б. Гуженко та начальник Чорноморського морського пароплавання, Герой Соціалістичної Праці О. Є. Данченко. Нещодавно було увічнено на меморіальних дошках на університетських фасадних колонах внесок, який зробили у розвиток морської галузі країни ці видатні фахівці. Вони залишаються у пам'яті кількох поколінь «водників».

Прославили ім'я ОНМУ також відомі його випускники: колишній начальник порту «Южний», повний кавалер ордена «За заслуги» В. Г. Іванов; народні депутати України, Герої України С. К. Стребко і М. П. Павлюк, відомий письменник-сатирик, народний артист України М. Жванецький та артист-сатирик В. Ільченко, заслужений артист України, соліст Київської опери Г. Красуля, поетеса Л. Забашта та багато-багато інших, які не увійшли до цього переліку, проте своїми досягненнями (великими чи малими) заслуговують на відзначення на сторінках цієї книги.

РЕАЛІЗАЦІЯ ІДЕЙ БОЛОНСЬКОЇ ДЕКЛАРАЦІЇ

Після того, як наша країна стала на шлях самостійного розвитку, постало завдання реформувати систему вищої освіти. Майже водночас у Європі розпочався процес утворення єдиного освітнього і культурного простору, до якого Україна приєдналася у 2005 р.

Наш університет серед перших в Україні розпочав вдосконалювати свою систему навчання студентів.

Міністерство освіти і науки України підтримало нашу ініціативу і дозволило в 1993 р. у вигляді експерименту запровадити модульну систему навчання й контролю знань. Позаяк Болонська система організації навчального процесу також заснована на модульному принципі, Науково-методичній раді (НМР) університету, на чолі з ректором ОНМУ проф. І. В. Морозовою і проректором із НПР доц. А. В. Конопльовим, було набагато простіше перебудувати навчальний процес під її вимоги.

Невпинно працюючи над удосконаленням системи навчання в університеті та її адаптацією до вимог Болонської декларації, було розроблено і з 2008 р. запроваджено кредитно-модульну систему організації навчального процесу.

Як показав дворічний досвід, її впровадження забезпечило реалізацію принципу систематичної і самостійної роботи студентів впродовж усього навчального року, розширило можливості для всебічного розвитку їхніх творчих здібностей. Ця система покликана сприяти індивідуалізації навчання і якісно змінити відносини у ланцюжку «викладач—студент», утворюючи між ними атмосферу співробітництва.

Чимала роль у системі організації навчального процесу відводиться питанню контролю знань студентів. Використовуючи досвід провідних університетів

Підписання Болонської угоди, 2007 р.

Співробітники навчально-методичного відділу

світу, було розроблено систему накопичувальної оцінки знань, за якої 50% оцінки студент може отримати, працюючи над засвоєнням окремих видів академічної діяльності (лабораторний практикум, семінарські та практичні заняття, розрахунково-графічні завдання тощо), а решта 50% — за результатом підсумкового контролю. Така система давно існує в багатьох, зокрема європейських, країнах, і довела свою ефективність. Вона дає можливість інтенсифікувати навчальний процес, систематизувати засвоєння навчального матеріалу і психологічно розвантажити студентів.

Запровадження нової системи пропонує широке використання у навчальному процесі інтерактивних і мультимедійних засобів навчання. Для цього в університеті розроблена і прийнята спеціальна програма. На деяких факультетах уже зараз аудиторії для лекційних і практичних занять обладнані усім необхідним устаткуванням.

Забезпечення реалізації міністерських освітніх програм та контроль за виконанням рішень НМР ОНМУ здійснює сформований у квітні 2007 р. Навчально-методичний відділ (НМВ). Колектив відділу є підрозділом організаційного та методичного забезпечення навчання і призначений для розробки та впровадження новітніх технологій навчання, узагальнення та поширення передового досвіду в навчально-методичній роботі, надання допомоги науково-педагогічному персоналу у вивченні прогресивних методів навчання та у подальшому оволодінні педагогічною майстерністю.

Діяльність НМВ спрямована на координацію навчальної роботи з підготовки спеціалістів із вищою освітою, організацію взаємодії підрозділів ОНМУ при розробці на засадах державних освітніх стандартів освітніх професійних програм, робочих навчальних планів та графіків навчального процесу.

У структурі відділу сумлінно працюють старші інспектори диспетчерської служби І. Я. Вайчик та І. М. Смагіна, старші інспектори навчального відділу О. Л. Салій, Н. І. Чердарчук.

НАУКОВИЙ ПОСТУП

Наукова робота в університеті з 2003 р. координується Науково-дослідним інститутом фундаментальних та прикладних досліджень (НДІФ та ПД). Першим директором НДІ був проректор із НР О. І. Стальніченко, якого 2007 р. змінив теперішній проректор із НР С. В. Руденко. Заступником директора НДІ з 2006 р. працює доцент С. О. Медведєв.

НДІ об'єднує 480 науковців університету — докторів і кандидатів наук, докторантів, аспірантів, інженерів і лаборантів, а також студентів, які займаються науковою діяльністю.

Підготовка кадрів вищої кваліфікації відбувається у докторантурі й аспірантурі, якою завідує к. т. н., професор ОНМУ В. І. Черемісін. Упродовж 2005–2009 рр. кількість аспірантів зросла з 71 до 127 осіб. За цей період захищено 9 докторських і 41 кандидатську дисертації.

За останні п'ять років науковцями університету опубліковано 59 монографій із різних галузей знань. Наприклад, проф. В. О. Гришин видав серію монографій із чотирьох книжок, присвячених методам розрахунку протизсувних споруд на одеському узбережжі.

Викладачі університету за період 2005–2009 рр. видали 35 підручників і 324 навчальних посібники, 2427 наукових статей, із них майже половина — у фахових виданнях і 358 — у зарубіжних виданнях.

Винахідники ОНМУ отримали 24 патенти на охорону авторських прав. Кількість проведених конференцій в університеті за п'ять років — 78, із них міжнародних — 15, зокрема 11 зареєстровані МОН України.

Науковці ОНМУ брали участь у п'яти науково-технічних виставках, які готувалися спільно з групою маркетингу (провідний фахівець О. В. Зубченко). Постійними учасниками виставок є співробітники кафедри ПТМ і МПР на чолі з доц. О. О. Немчуком та автор 22 патентів на винаходи нових зразків суднової техніки, капітан дальнього плавання, нині завідувач лабораторії кафедри ТіПК О. О. Пустинцев.

У структурно-організаційному складі НДІ перебуває і відділ кадрів, господинею якого понад 18 років є Г. О. Погребняк. Саме тут здійснюються перші формальності щодо залучення до наукової діяльності науковців і вирує повсякденна робота з відвідувачами приймальної, концентрується потік безперервної інформації.

Підбір замовників і виконавців наукових робіт, як і якісне оформлення угод, відбувається під опікою начальника науково-виробничого відділу О. Г. Коровіної — випускниці ОНМУ і ветерана відділу та наукового співробітника С. М. Стиренко, яка теж навчалася у «Водному». Бухгалтери О. М. Рубіновська і Т. І. Баряхтар — справжні професіонали своєї справи, здійснюють чіткий контроль за процесом виконання угод, своєчасною звітністю та розрахунками з їхніми виконавцями.

Науково-дослідницька і науково-практична діяльність у НДІ скорегована за пріоритетними напрямками, передусім пов'язаними з нагальними потребами морегосподарського комплексу, а також енергозбереження та екології.

Колектив Науково-дослідного інституту фундаментальних та прикладних досліджень

О. О. Пустинцев,
автор 22 патентів,
капітан далекого плавання

В. І. Черемісін,
завідувач аспірантури,
к. т. н., доцент

В. О. Гришин,
автор серії наукових
книг, д. т. н., професор

відділу НТБ Т. І. Яковлева і директор видавництва ОНМУ Г. І. Силакова.

Стратегічні питання наукової діяльності вирішуються на засіданнях науково-технічної ради НДІ. Згідно з її рішенням, тематика кафедральних наукових робіт на 2009–2011 рр., формувалася з урахуванням потреб підприємств регіону і з метою підвищення їх конкурентоспроможності.

У 2007 р., згідно зі стратегією розвитку ОНМУ на 2006–2016 рр., вдосконалено «Положення про НДІФ та ПД», упорядковано структуру науково-дослідних, навчально-наукових та проблемних лабораторій, яка поступово

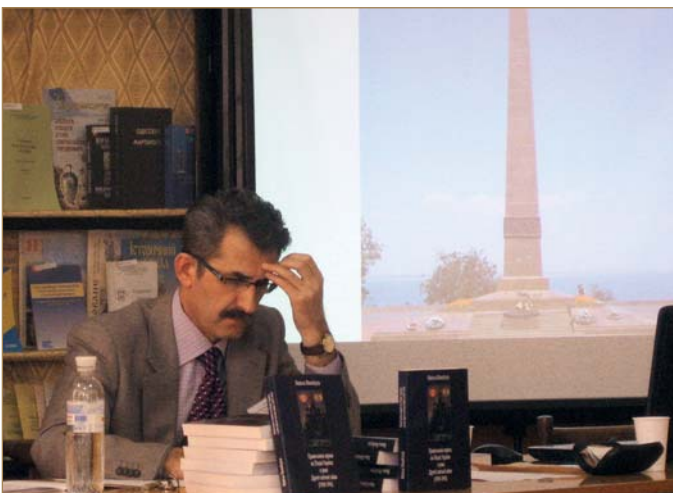
В останні п'ять років за держзамовленням виконано фундаментальних досліджень на 890 тис. грн., прикладних досліджень і розробок — на 930 тис. грн., на замовлення підприємств морського транспорту виконано господарств на 1470 тис. грн.

Велику роботу виконують науковці-викладачі кафедр, її координує провідний фахівець НДІ професор ОНМУ В. В. Олейніков, завідувачка інформаційного

збагачувалася в останні роки новими лабораторіями і науковими школами. Такими є:

— навчально-наукова лабораторія «Надійність і міцність матеріалів, деталей та конструкцій» (науковий керівник — к. т. н., доц. О. О. Немчук);

— наукова школа «Конструкційна міцність деталей» заснована 1985 р. д. т. н., проф. М. В. Олійником. З 2006 р. школу очолює к. т. н., завідувач кафедри А. В. Конопльов.

Презентація книги д. і. н. М. І. Михайлуци, 2009 р.

Професор О. І. Стальніченко

Ректор відкриває Вчену раду з нагоди надання звання почесного професора ОНМУ М. Жванецькому

За останні п'ять років вчені опублікували одну монографію, 62 наукові статті, з яких 23 — у зарубіжних виданнях;

- наукова школа досліджень кінематики взаємодії портових гідротехнічних споруд із ґрунтовим середовищем (науковий керівник — д. т. н., проф. М. П. Дубровський). Останніми роками вчені опублікували дві монографії, понад 70 статей та доповідей, із яких 15 — у зарубіжних виданнях; отримали чотири патенти на винаходи;

- навчально-наукова лабораторія «Перспективні енерготехнології водного транспорту» (науковий керівник — к. т. н., доц. С. Ю. Хотін);

- консалтингова лабораторія «Управління інвестиційними та інноваційними проектами» (науковий керівник — д. т. н., доц. А. В. Шахов).

Діяльність Ради молодих учених і спеціалістів під головуванням викладача кафедри «Організація митного контролю на транспорті» В. М. Пітерської спрямована на підвищення ефективності наукової роботи, кар'єрне зростання молодих наукових кадрів, обмін досвідом між молодими фахівцями, подальше підвищення кваліфікації наукової молоді ОНМУ. Підготувавши до захисту кандидатську дисертацію, В. М. Пітерська опублікувала три навчальні посібники з грифом МОН і є справжнім лідером молодих учених ОНМУ.

Щороку двоє науковців отримують премії Кабінету Міністрів України для молодих учених, двоє студентів — стипендію Президента України. Упродовж п'яти років понад 30 студентів отримують інші іменні стипендії.

Наукова робота студентів розвивалася під опікою ученого секретаря Ради з наукової роботи студентів, д. і. н., доц. М. І. Михайлуци, а від 2008 р. цими питаннями опікується к. е. н., доц. Н. Г. Гребенник. Щорічно до 1220 студентів беруть участь у виконанні науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт, що складає 36% від їх загальної кількості.

Кількість учасників підсумкових всеукраїнських конкурсів студентських науково-дослідних робіт за п'ять років — 83, зокрема 22 стали переможцями. За участю студентів опубліковано 734 наукових статті, з них 147 (20%) — самостійно.

Активізація проведення студентських олімпіад в ОНМУ спостерігається з 2007 р., коли до справи взялася к. е. н., доц. Л. А. Павловська. У першому турі олімпіад традиційно брали участь 600–700 студентів.

У другому турі за п'ять років взяли участь 245 студентів, із них 44 стали переможцями.

Університет співпрацює із зарубіжними партнерами за 18 угодами про спільну науково-технічну діяльність. Щороку від 12 до 17 проектів та науково-технічних розробок науковців ОНМУ входять до збірника Південного наукового центру НАН України і МОН України.

Триває плідна співпраця ОНМУ із науковими і навчальними закладами у рамках навчально-науково-виробничого комплексу «Морський транспорт», з інститутами УкрНДІ МФ і ЧорноморНДІПроект, інститутом ПРИЕЕД, Одеським та Іллічівським морськими торговельними портами.

З ініціативи директора НДІ С. В. Руденка з 1 січня 2010 р. засновано Відділ інноваційної діяльності, який має стати центром координації діяльності науковців університету в напрямках інноваційного менеджменту, комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності та трансферу технологій. Цей відділ представляють: провідний спеціаліст Т. І. Коломійченко, головний метролог М. Ф. Латій, спеціаліст I категорії С. Н. Котлярова та інноваційний менеджер Д. О. Ткаченко.

Розвиваючи найкращі традиції наукової діяльності, закладені науковцями за часів ОІМФУ, НДІ зосереджує увагу на інтеграції наукової діяльності і навчального процесу, впровадженні результатів наукової роботи у морегосподарський комплекс, підготовці інженерів для морського господарства й висококваліфікованих кадрів для науково-дослідних інститутів і ВНЗ.

МІЖНАРОДНА СПІВПРАЦЯ

Департамент міжнародного співробітництва є головним підрозділом, що забезпечує встановлення, розвиток та удосконалення міжнародних зв'язків ОНМУ. Цей напрямок діяльності з 2007 р. курирує проректор із навчально-педагогічної та виховної роботи, д. т. н., проф. М. П. Дубровський.

Діяльність ДМС здійснюється у багатьох напрямках, зокрема в таких: підготовка іноземних громадян до вступу у ВНЗ України (підготовчі курси для іноземців), підготовка фахівців для зарубіжних країн (бакалаврів,

Ректор ОНМУ І. В. Морозова та Міністр транспорту Російської Федерації І. Є. Левітін. Відкриття меморіальних дощок Героям Соціалістичної Праці, випускникам «Водного» Т. Б. Гуженку і О. Є. Данченку, 2008 р.

спеціалістів, магістрів), післядипломна освіта та підвищення кваліфікації іноземних спеціалістів; навчання в аспірантурі іноземних громадян; співпраця з юридичними особами у сфері набору іноземних громадян на навчання у ВНЗ; участь у виконанні проектів та програм Європейського Союзу, інших міжнародних освітніх та наукових програм; встановлення ділових відносин із зарубіжними підприємствами та компаніями з метою забезпечення проведення навчальної практики та подальшого працевлаштування тощо.

ОНМУ має давні традиції у галузі міжнародної співпраці та встановлення контактів. Цьому сприяє міжнародний авторитет університету, високий рівень навчання, досвід професорсько-викладацького складу, поширення наукових праць співробітників вузу за кордоном. Морський університет є членом таких міжнародних організацій: Хартії європейських університетів (Magna Charta Universitatum); Міжнародної асоціації морських університетів (IAMU); Асоціації європейських університетів (EUA); організації «Центральноєвропейська ініціатива — Університетська мережа» (CEI), де ОНМУ є координатором від України; «Південно-Східний європейський форум транспортних досліджень» (SETREF).

Із 1995 р. ОНМУ бере участь у міжнародних освітніх та наукових програмах транс'європейської співпраці TEMPUS-TACIS, а з 2005 р. — у програмах Центральноєвропейської ініціативи — Університетської мережі.

Сьогодні ОНМУ діє в рамках 28 угод про міжнародну співпрацю в галузі науки й освіти з іноземними університетами, інститутами та компаніями: Гданським технологічним університетом (Польща), Естонською морською академією (Естонія), Університетом Ментурі-Костянтин (Алжир), ТОВ «Потійський морський порт» (Грузія), Щецинським технічним університетом (Польща), ТОВ «Галактика» (РФ), Університетом м. Бремен (Німеччина), Кахульським державним університетом (Молдова), фірмою BAUER (Німеччина), Об'єднанням адвокатів Потсдама (Німеччина), Чунгбукським національним університетом (Корея), Тяньцзиньським університетом (КНР), Шанхайським морським університетом (КНР), Судноверф'ю Сінган (КНР), Державним освітнім закладом вищої професійної освіти «Південно-західний державний заочний технічний університет» (м. Санкт-Петербург, РФ), Університетським коледжем Сторд Хаугезунд (Норвегія), Університетом Кочаелі (Туреччина), Університетом Терамо (Італія), Інститутом з гідро- та аеродинаміки БАН (Болгарія), Професійною гімназією морського судноплавства та риболовства «Св. Нікола» (Болгарія), Приватним навчальним закладом вищої освіти ТОВ «Тбіліський міжнародний університет» та філіалом Міжнародного університету «Потійська міжнародна морська академія» (Грузія), Каспійським державним університетом технології та інжинірингу ім. Ш. Єсенова (Казахстан), Військово-морською академією ім. М. Вапсарова (Болгарія), Морським факультетом університету Чорногорії (Чорногорія), Морський університет Констанци (Румунія), університетом «Ovidius» (Румунія), ТОВ «Марк 89» (Болгарія), Південно-Західним політехнічним університетом (Китай).

Дипломник СМФ Ондо Нгема (Екваторіальна Гвінея) із професором В. П. Сторожевим

На юридичному факультеті ОНМУ з метою наближення структури та змісту підготовки юристів до міжнародних стандартів, підвищення ефективності наукових досліджень та обмінів утворено Український інститут німецького права та європейського розвитку (УІНПЄР), який очолює завідувач кафедри цивільного та трудового права проф. Г. Г. Мошак. Активно співпрацюють з інститутом відомі вчені Німеччини: завідувач кафедри кримінології та кримінального права Франкфуртського університету, професор, д. ю. н., почесний професор ОНМУ П. А. Альбрехт; директор Інституту внутрішнього водного права Манхеймського університету, керівник федерального агентства мереж (залізничного транспорту) професор, д. ю. н., почесний професор ОНМУ К. Отте та д. ю. н., керівник Об'єднання адвокатів м. Потсдама С. Готтшальксон.

Університет готує спеціалістів морської галузі для іноземних держав ще з 1950 р. За цей час підготовлено понад 1200 фахівців для 73 країн Європи, Азії, Африки та Америки. Зараз в ОНМУ навчаються студенти із 20 країн світу. Найкращою характеристикою усієї роботи з підготовки для іноземних держав є діяльність випускників університету. Багато з них посідають у себе на батьківщині керівні посади в системі морського та річкового транспорту. Так Ля Інчень — академік Академії наук КНР, Лі Цзянь — віце-президент Загальнокитайської кораблебудівної корпорації. Випускник Чан Ван Лі довгий час працював заступником міністра транспорту В'єтнаму,

Делегація від ОНМУ на Міжнародній конференції «Євросерегійон — Нижній Дунай»

Стажери КНР

Студенти В'єтнаму

Данг Хіу Фу, закінчивши з відзнакою ОІМФ, аспірантуру і захистивши дисертацію, очолив порт Хо Ші Міна. Франциско Гонсалес Пагес очолив Міністерство освіти Куби; Чол Денг Алак, почесний професор ОНМУ, займає посаду Надзвичайного й Повноважного Посла Республіки Судан у Російській Федерації та, за сумісництвом, в Україні.

Доречно буде навести слова китайських стажерів-випускників ОНМУ 2006 р.: *«Ми не забудемо Одеський національний морський університет! Ми не забудемо прекрасну Одесу! Ми не забудемо нашу велику дружбу! Ми не хочемо казати «Прощай!».* Ми хочемо сказати *«До побачення!»* — Ван Ван Гань, Лю Юнь Ган, Сінь Мін Янь, Цзин Янь Пен, Лю Юй Лян, Лю Вей, Лі Я Лян, Сунь Вень Тао, Лю Чунь Мін, Ван Хао Юй, Хань Жун, Ван Цунь-Лін, Чжан Чен-Ся, Сюй Мін-Ци, Бао Дун-Вень, Сунь Яо-Хуа, Чень Ю-Сінь, Лі Чжи-Пін, Лян Шу-Фень, Цзінь Чжи-Хун, Фен Ши-Цзен, Чень Юй-Ши, Сюй Сюань, Бао Да-ци, Лі Чжао-ци, Чен Вень-цінь, Су Я-Цінь, Ян Цін-Сюе, Лінь Мао-Сюн.

Студент ОНМУ громадянин Азербайджану (вип. 2009 р.) Салех Сулейман-огли Казимов, висловлюючи своє й іноземних однокурсників враження від навчання, написав: *«Багато чого чув про Одесу, однак не думав, що це місто мені так сподобається. Настільки тут гарно й приємно, що не хочеться розлучатися. А рідний університет — це просто любов усього мого життя! Викладачі,*

Співробітники департаменту міжнародної співпраці

які щедро ділилися з нами своїм найдорогоціннішим — знаннями — стали для нас найріднішими людьми. Дякуємо вам за все! Ви назавжди залишитеся у нашій пам'яті та в наших душах!».

Багато років присвятила роботі з іноземними студентами завідувач кафедри російської мови (1964–1984 рр.) та декан з роботи з іноземними громадянами (1969–1976 рр.) А. Н. Грідіна. У цьому підрозділі також працювали: незмінний декан з 1976 р. А. П. Чухрій, досвідчені викладачі Г. П. Кочергіна, В. М. Івашечкіна, Н. В. Кузнецов, Л. П. Мрак, Г. Г. Жуков та інші. Сьогодні працюють з іноземцями М. С. Сторожук, Б. В. Пучков, Г. П. Кочергіна, З. І. Гусева, А. П. Чухрій, О. В. Нахаетова, Т. О. Коробко.

Підготовку фахівців для іноземних країн університет здійснює згідно з міжнародними угодами України, а також за прямими угодами між університетами та іноземними замовниками.

Структурними підрозділами департаменту є сектор міжнародного співробітництва та сектор роботи з іноземними громадянами. Очолює підрозділ начальник ДМС С. М. Гловацька.

Ці підрозділи безпосередньо підтримують міжнародні зв'язки ОНМУ на належному рівні завдяки високим професійним та комунікативним якостям своїх співробітників, а також їхньому прагненню до вдосконалення діяльності ДМС, пошуку партнерів та встановлення нових міжнародних контактів.